

**Запорізький національний університет
Навчально-наукова лабораторія
дослідження проблем службового права
Національної академії правових наук України**

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР
ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ»**

PJ4\17 0117U007203

CORRUPTION PREVENTION ACT OF UKRAINE:

scientific and methodological justification of ensuring the effectiveness and efficiency
of provisions implementation,

Law Faculty of Zaporizhzhya National University,
Zaporizhzhia, Ukraine

2019

УДК 343.85:343.35](477)(094.5.072)

НЗ4

Рекомендовано до друку Вченою радою
Запорізького національного університету
27 листопада 2018 року, протокол № 3

Рецензенти:

О.О. Дудоров – завідувач науково-дослідної лабораторії з проблем попередження, припинення та розслідування злочинів територіальними органами Національної поліції України Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка, доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України

М.В. Лошицький – ректор Національної академії прокуратури України, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України

НЗ4 **Науково-практичний** коментар Закону України «Про запобігання корупції» / за заг. ред. Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 588 с.

ISBN 978-966-916-724-8

Для працівників спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, інших державних органів, які здійснюють заходи щодо запобігання корупції, суддів, державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, інших осіб, на яких поширюється дія антикорупційного законодавства, а також адвокатів, науковців, викладачів та студентів закладів вищої освіти, широкого кола читачів, які цікавляться питаннями запобігання корупції.

УДК 343.85:343.35](477)(094.5.072)

ISBN 978-966-916-724-8

© Запорізький національний університет, 2019

КОЛЕКТИВ АВТОРІВ

Аніщенко Т. С., кандидат юридичних наук
Армаш Н. О., доктор юридичних наук, доцент
Блінова Г. О., кандидат юридичних наук, доцент
Болокан І. В., доктор юридичних наук, доцент
Віхляєв М. Ю., доктор юридичних наук, доцент
Галіцина Н. В., доктор юридичних наук, доцент
Головашевич О. О., кандидат юридичних наук
Гончарова І. А., кандидат юридичних наук
Дмитрик О. А., доктор юридичних наук, доцент
Доненко В. В., доктор юридичних наук, професор
Дрозд О. Ю., доктор юридичних наук, доцент
Каменський Д. В., кандидат юридичних наук, доцент
Коваленко Л. П., доктор юридичних наук, професор
Коломоєць Т. О., доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений юрист України
Колпаков В. К., доктор юридичних наук, професор
Криницький Є. І., доктор юридичних наук, професор, старший науковий співробітник
Кузенко Л. В., кандидат юридичних наук, доцент
Кузьменко О. В., доктор юридичних наук, професор
Кукурудз Р. О., кандидат юридичних наук, доцент
Куразов Ю. Х., кандидат юридичних наук
Курінний Є. В., доктор юридичних наук, професор
Кучерявенко М. П., доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України
Кушнір С. М., доктор юридичних наук, доцент
Ларкін М. О., кандидат юридичних наук, доцент
Легеза Є. О., доктор юридичних наук, професор
Литвин О. В., кандидат юридичних наук, доцент
Литвин Н. А., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник
Лученко Д. В., доктор юридичних наук, доцент
Лютіков П. С., доктор юридичних наук, доцент
Лютікова М. О., кандидат юридичних наук
Макаренков О. Л., кандидат юридичних наук, доцент
Макушев П. В., доктор юридичних наук, професор
Мацелик Т. О., доктор юридичних наук, доцент
Мельник Р. С., доктор юридичних наук, професор
Миколенко О. І., доктор юридичних наук, професор
Миколенко О. М., доктор юридичних наук, доцент
Миронюк Р. В., доктор юридичних наук, професор
Мінка Т. П., доктор юридичних наук, професор
Міщенко І. В., кандидат юридичних наук, доцент
Пелех І. В., кандидат юридичних наук
Пеньков С. В., доктор юридичних наук

Пирожкова Ю. В., доктор юридичних наук, доцент
Плутницька К. М., кандидат юридичних наук
Приймаченко Д. В., доктор юридичних наук, професор
Прокопенко В. В., доктор юридичних наук, доцент
Сідельніков О. Д., кандидат юридичних наук
Сквірський І. О., доктор юридичних наук, доцент
Смичок Є. М., кандидат юридичних наук
Собакарь А. О., доктор юридичних наук, професор
Стеценко В. Ю., доктор юридичних наук, професор
Стеценко С. Г., доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент
НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України
Узунова О. В., кандидат юридичних наук, доцент
Федчишин С. А., кандидат юридичних наук, доцент
Шаблистий В. В., доктор юридичних наук, доцент
Шарая А. А., кандидат юридичних наук
Шевченко Н. В., начальник відділу організації та проведення перевірок
відомостей у деклараціях суб'єктів декларування управління податків
і зборів з фізичних осіб Головного управління ДФС у Харківській області
Шумейко І. П., магістр права

Іноземні експерти:

Ж. Агуар Сільва (Joana M.M. Aguiar e Silva), професор, доктор наук Школи
права Університету Мінью (м. Брага, Португальська Республіка)

М. де Олівейра Сантуш (Margarida M. de Oliveira Santos), професор, доктор
наук Школи права Університету Мінью (м. Брага, Португальська Республіка)

Дж. Вернон (George Vernon), адвокат (м. Монро, штат Вісконсин, Сполучені
Штати Америки)

Дж. Молітерно (James E. Moliterno), професор Школи права Університету
імені Вашингтона і Лі (м. Лексінгтон, штат Вірджинія, Сполучені Штати Америки)

Т. С. Райс (Thomas H. Speedy Rice), професор Школи права Університету імені
Вашингтона і Лі (м. Лексінгтон, штат Вірджинія, Сполучені Штати Америки)

С. Горовіц (Sigall Horovitz), фахівець з питань запобігання злочинності та кри-
мінальної юстиції Управління ООН по боротьбі із злочинністю та наркотиками
(в рамках співпраці з Агенством США з міжнародного розвитку та реалізованого
в Україні проекту USAID «Нове правосуддя»)

Н. Флеттерс (Nancy Flatters), почесний радник Королеви і голови дер-
жави Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії та країн
Співдружності націй, суддя у відставці, професор права юридичного факультету
Університету Калгарі (м. Калгарі, провінція Альберта, Канада)

Т. Шишлак (Tomasz Szyszlak), професор, доктор наук з Інституту міжнарод-
них досліджень Вроцлавського університету (м. Вроцлав, Республіка Польща)

І. Кавка (Inga Kawka), координатор проекту Національної публічної адмініст-
рації та європейської адміністрації модуля Жана Моне програми Еразмус+, про-
фесор, доктор наук з Інституту права, управління та економіки Педагогічного уні-
верситету імені Комісії громадської освіти (м. Краків, Республіка Польща)

ЗМІСТ

Вступ до науково-практичного коментаря Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р.	7
Стаття 1. Визначення термінів	11
Стаття 2. Законодавство у сфері запобігання корупції	33
Стаття 3. Суб'єкти, на яких поширюється дія цього Закону	41
Стаття 4. Статус Національного агентства з питань запобігання корупції	57
Стаття 5. Склад Національного агентства	63
Стаття 6. Голова та заступник Голови Національного агентства	76
Стаття 7. Повноваження членів Національного агентства	83
Стаття 8. Організація діяльності Національного агентства	89
Стаття 9. Гарантії незалежності Національного агентства	94
Стаття 10. Правовий статус членів, працівників апарату та територіальних органів Національного агентства	101
Стаття 11. Повноваження Національного агентства	109
Стаття 12. Права Національного агентства	141
Стаття 13. Уповноважені особи Національного агентства	170
Стаття 14. Контроль за діяльністю Національного агентства	176
Стаття 15. Соціальний захист членів та працівників апарату Національного агентства	184
Стаття 16. Оплата праці членів та працівників апарату Національного агентства	188
Стаття 17. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення Національного агентства	194
Стаття 18. Антикорупційна політика	198
Стаття 19. Антикорупційні програми	204
Стаття 20. Національна доповідь щодо реалізації засад антикорупційної політики	210
Стаття 21. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції	213
Стаття 22. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища	228
Стаття 23. Обмеження щодо одержання подарунків	233
Стаття 24. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними	242
Стаття 25. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності	247
Стаття 26. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування	257
Стаття 27. Обмеження спільної роботи близьких осіб	260
Стаття 28. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів	264
Стаття 29. Заходи зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів	270
Стаття 30. Усунення від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті	275
Стаття 31. Обмеження доступу до інформації	277
Стаття 32. Перегляд обсягу службових повноважень	282
Стаття 33. Здійснення повноважень під зовнішнім контролем	284
Стаття 34. Переведення, звільнення особи у зв'язку з наявністю конфлікту інтересів	287
Стаття 35. Особливості врегулювання конфлікту інтересів, що виник у діяльності окремих категорій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування	292
Стаття 36. Запобігання конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю в особи підприємств чи корпоративних прав	299

Стаття 37. Вимоги до поведінки осіб	307
Стаття 38. Додержання вимог закону й етичних норм поведінки	311
Стаття 39. Пріоритет інтересів	314
Стаття 40. Політична нейтральність	319
Стаття 41. Неупередженість	323
Стаття 42. Компетентність і ефективність	328
Стаття 43. Нерозголошення інформації	333
Стаття 44. Утримання від виконання незаконних рішень чи доручень	341
Стаття 45. Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування	346
Стаття 46. Інформація, що зазначається в декларації	353
Стаття 47. Облік та оприлюднення декларацій	384
Стаття 48. Контроль та перевірка декларацій	388
Стаття 49. Встановлення своєчасності подання декларацій	391
Стаття 50. Повна перевірка декларацій	396
Стаття 51. Моніторинг способу життя суб'єктів декларування	401
Стаття 52. Додаткові заходи здійснення фінансового контролю	409
Стаття 52-1. Особливості здійснення заходів фінансового контролю стосовно окремих категорій осіб	416
Стаття 53. Державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції	420
Стаття 54. Заборона на одержання пільг, послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування	431
Стаття 55. Антикорупційна експертиза	452
Стаття 56. Спеціальна перевірка	461
Стаття 57. Порядок проведення спеціальної перевірки	468
Стаття 58. Результати проведення спеціальної перевірки	473
Стаття 59. Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення	476
Стаття 60. Вимоги щодо прозорості та доступу до інформації	481
Стаття 61. Загальні засади запобігання корупції у діяльності юридичної особи	493
Стаття 62. Антикорупційна програма юридичної особи	499
Стаття 63. Вимоги до антикорупційної програми юридичної особи	507
Стаття 64. Правовий статус Уповноваженого	515
Стаття 65. Відповідальність за корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення	523
Стаття 66. Відшкодування збитків, шкоди, завданих державі внаслідок вчинення корупційного правопорушення	533
Стаття 67. Незаконні акти та правочини	536
Стаття 68. Відновлення прав і законних інтересів та відшкодування збитків, шкоди, завданих фізичним та юридичним особам внаслідок вчинення корупційного правопорушення	540
Стаття 69. Вилучення незаконно одержаного майна	545
Стаття 70. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції	555
Стаття 71. Міжнародні договори України у сфері запобігання і протидії корупції	564
Стаття 72. Міжнародний обмін інформацією у сфері запобігання і протидії корупції	568
Стаття 73. Заходи щодо повернення в Україну коштів та іншого майна, одержаних внаслідок корупційних правопорушень, і розпоряджання вилученими коштами та іншим майном, одержаними внаслідок корупційних правопорушень	578

Вступ

до науково-практичного коментаря Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р.

Науково-практичний коментар Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. підготовлено відповідно до планів наукових досліджень Навчально-наукової лабораторії з дослідження проблем службового права Національної академії правових наук України і юридичного факультету Запорізького національного університету.

Він є логічним продовженням започаткованого юридичним факультетом Запорізького національного університету висвітлення в навчальній і науковій літературі актуальних питань службового права.

Попередні роботи цієї серії присвячені дисциплінарній відповідальності державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування (Дисциплінарно-деліктне право: навч. посіб. / за ред. Т.О. Коломoeць, В.К. Колпакова. Київ: Ін Юре, 2016. 464 с.), інституту заохочення публічних службовців (Заохочення у службовому праві: навч. посіб. / за заг. ред. Т.О. Коломoeць, В.К. Колпакова. Київ: Ін Юре, 2017. 360 с.), питанням правової природи службового права, його сучасного стану й перспективам розвитку (Службове право: витоки, сучасність та перспективи розвитку: колективна монографія / за заг. ред. Т.О. Коломoeць, В.К. Колпакова. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 328 с.), функціонуванню патронатної служби (Патронатна служба: підручник / за заг. ред. Т.О. Коломoeць, В.К. Колпакова. Київ: Ін Юре, 2018. 180 с.).

Науково-практичний коментар підготовлено з метою підвищення ефективності реалізації антикорупційного законодавства, відповідних програм і планів, удосконалення організаційних засад функціонування системи запобігання корупції в Україні, змісту й порядку застосування превентивних антикорупційних механізмів щодо усунення наслідків корупційних правопорушень.

Зміст коментаря спрямовано на формування практичних навичок щодо осмислення реального стану корупції в суспільстві та її першопричин, особистості корупціонера, а також заходів запобігання (стримування) на рівні соціальної терпимості.

Під час коментування Закону автори прагнули виокремити з відповідного інформаційного простору базові елементи, які здатні допомагати правовому сприйняттю проблем щодо існування й розповсюдження корупції в сучасному суспільстві, створити об'єктивну картину різноманітності корупційної поведінки, реалістичне ставлення до формування та реалізації національної антикорупційної політики.

Коментар пропонує широкий спектр соціологічної, історичної, психолого-педагогічної та юридичної інформації, яка в сукупності відображає поточний рівень знань про корупцію в різних сферах сучасного українського суспільства та заходи протидії її проявам.

Корупція належить до найбільш небезпечних негативних соціальних явищ, що призводять до руйнування основ правопорядку й різко послаблюють усі державні інститути. Як свідчить світовий історичний досвід, поширеність корупції значно зростає в періоди великих соціальних потрясінь. У поєднанні з некомпетентністю посадових осіб вона є однією з основних причин соціально-економічних криз.

На жаль, соціальні перетворення, що почалися в другій половині 80-х років ХХ століття, сприяли тому, що в Україні корупція стала однією з характеристик сучасної дійсності. Протягом останніх десятиліть у нашій країні спостерігається поступальне й

інтенсивне зростання кількості та видів корупційних правопорушень. Із кожним роком ситуація стає все більш напруженою.

Це пов'язано передусім із загальним зниженням духовно-морального потенціалу суспільства, з пануванням у ньому правового нігілізму, невір'ям у невідворотність покарання, ослабленням державного контролю та недосконалістю законодавства.

Юридичні способи запобігання, виявлення й усунення корупції є складовою частиною заходів з протидії корупції, які можна поділити на три основні групи: 1) заходи профілактики корупції, спрямовані проти потенційної корупції та її інституційних передумов, 2) заходи боротьби з корупцією, спрямовані проти зовнішніх проявів уже наявної корупції й конкретних корупціонерів, 3) заходи щодо мінімізації й (або) ліквідації наслідків корупційних правопорушень.

Сьогодні в державі ініційована та здійснюється безпрецедентна антикорупційна політика. Серед її основних напрямів можна назвати три. Перший напрям – це оптимізація й жорсткість поліцейських і судових практик щодо виявлення та припинення корупційних проявів. Другий напрям – оптимізація адміністрування управлінських відносин, які повинні стати максимально прозорими. Там, де це можливо, вони мають характеризуватися позбавленням особистого контакту чиновника з індивідом або корпорацією, мінімізацією особистого розсуду чиновника й надмірно широкої варіативності його службової поведінки. Цей блок також передбачає заходи щодо якісного підвищення кадрового складу державних службовців, удосконалення етики посадової поведінки. Нарешті, третій напрям – це виховання нетолерантності й ненависті до корупції в громадянському суспільстві, стимулювання його до активної співпраці з державою під час проведення антикорупційних заходів і до власної неучасті в корупції.

З огляду на зазначене, автори коментаря аналізують зміст Закону як комплекс політико-правових заходів, спрямованих, по-перше, на формування антикорупційного налаштування суспільства, по-друге, підвищення обізнаності громадськості про небезпеки, що пов'язані з корупцією, по-третє, забезпечення міжнародних стандартів щодо кваліфікації корупційних правопорушень, по-четверте, створення атмосфери прозорості в діяльності з виявлення фактів корупції, по-п'яте, виховання поваги до принципу невідворотності покарання, по-шосте, забезпечення справедливого відшкодування збитків особам, які постраждали від корупційних діянь.

Закон став сполучною ланкою в об'єднанні всіх здорових сил суспільства, дав можливість у широкому плані брати участь у боротьбі з корупцією інститутам громадянського суспільства та населенню, активізуючи їхню діяльність щодо контролю за роботою державних органів.

Закон дав змогу внести істотні зміни в низку законодавчих актів, спрямованих на забезпечення більшої прозорості майнового стану чиновників, на захист прав громадян і юридичних осіб від адміністративного тиску й необґрунтованого втручання державних органів у господарську діяльність.

Виходячи з того, що ступінь результативності боротьби з корупцією визначається не тільки кількістю прийнятих законодавчих актів, а й насамперед конкретними кроками, спрямованими на реалізацію відповідних правових норм, автори коментаря дають докладний і всебічний аналіз великого законодавчого та іншого нормативно-правового матеріалу, безпосередньо пов'язаного з виконанням Закону, допомагають глибше оцінити закладений у Законі профілактичний ресурс. Важливо й те, що поряд із вітчизняною нормативно-правовою базою в коментарі детально розглядаються міжнародні стандарти стосовно окремих норм Закону.

Як заходи профілактики корупції Закон закріпив антикорупційну експертизу правових актів і їх проектів, про необхідність проведення якої багато говорилося. Уже існують правила й методика проведення експертизи на корупціогенність, сформульовані вимоги до експертів.

Необхідно зазначити, що з 26 квітня 2015 р. втратив чинність Закон України «Про правила етичної поведінки» від 17 травня 2012 р. № 4722-VI, вимоги якого викладені в розділі VI «Правила етичної поведінки» Закону України «Про запобігання корупції». Окрім цього, у Закон увійшли й порядок проведення спеціальної перевірки та низка інших антикорупційних заходів.

У коментарі окремо відзначено таку новелу, як створення ще одного державного органу – Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – Національне агентство) і його територіальних органів, роботу яких мають забезпечувати працівники відповідних апаратів.

У зв'язку з цим звертається увага на те, що, по-перше, працівниками апарату зазначеного Національного агентства і його територіальних органів є державні службовці, а також інші працівники, які виконують допоміжні функції; по-друге, на права, надані Національному агентству:

1) одержувати в установленому законом порядку за письмовими запитами інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань;

2) мати прямий доступ до інформаційних баз даних, користуватися державними, у тому числі урядовими, системами зв'язку й комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами;

3) залучати в установленому порядку до виконання окремих робіт, участі у вивченні окремих питань науковців, у тому числі на договірній основі, працівників державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування;

4) створювати комісії та робочі групи, організовувати конференції, семінари й наради з питань запобігання і протидії корупції;

5) приймати з питань, що належать до його компетенції, обов'язкові для виконання нормативно-правові акти;

6) отримувати заяви фізичних і юридичних осіб про порушення вимог цього Закону, проводити за власною ініціативою перевірку можливих фактів порушення вимог цього Закону;

7) проводити перевірки організації роботи із запобігання й виявлення корупції в державних органах, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування, зокрема щодо підготовки та виконання антикорупційних програм;

8) уносити приписи про порушення вимог законодавства щодо етичної поведінки, запобігання й урегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених цим Законом;

9) отримувати від осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, письмові пояснення з приводу обставин, що можуть свідчити про порушення правил етичної поведінки, запобігання й урегулювання конфлікту інтересів, інших вимог та обмежень, передбачених цим Законом, щодо достовірності відомостей, зазначених у деклараціях осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

10) звертатися до суду з позовами (заявами) щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, виданих (прийнятих) з порушенням установлених цим Законом вимог та обмежень, визнання недійсними правочинів, укладених унаслідок учинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення;

11) затверджувати методологію оцінювання корупційних ризиків у діяльності органів влади, проводити аналіз антикорупційних програм органів влади та надавати обов'язкові для розгляду пропозиції до таких програм;

12) ініціювати проведення службового розслідування, вжиття заходів щодо притягнення до відповідальності осіб, винних у вчиненні корупційних або пов'язаних із корупцією правопорушень, надсилати до інших спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції матеріали, що свідчать про факти таких правопорушень;

12-1) складати протоколи про адміністративні правопорушення, зараховані Законом до компетенції Національного агентства, застосовувати передбачені Законом заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення;

13) інші права, передбачені Законом.

У випадках виявлення порушення вимог Закону про запобігання корупції Національне агентство вносить керівнику відповідного органу, підприємства, установи, організації припис щодо усунення порушень законодавства, проведення службового розслідування, притягнення винної особи до встановленої законом відповідальності.

У разі виявлення ознак адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, уповноважені особи Національного агентства складають протокол про таке правопорушення, який направляється до суду згідно з рішенням Національного агентства. У разі виявлення ознак іншого корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення Національне агентство затверджує обґрунтований висновок і надсилає його іншим спеціально уповноваженим суб'єктам у сфері протидії корупції. Висновок Національного агентства є обов'язковим для розгляду, про результати якого воно повідомляється не пізніше ніж за п'ять днів після отримання повідомлення про вчинене правопорушення.

Державні органи, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи зобов'язані надавати запитувані Національним агентством документи чи інформацію впродовж десяти робочих днів з дня одержання запиту.

Отже, в Україні послідовно вдосконалюється система заходів протидії корупції, формується дієве й розгорнуте антикорупційне законодавство, яке корелюється із суспільними очікуваннями. Вектор його подальшого розвитку спрямований на актуалізацію практик антикорупційної експертизи проектів нормативних актів усіх рівнів, а також здійснення постійного й ефективного моніторингу стану законодавства та практики його застосування.

На думку авторського колективу, науково-практичне коментування Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. дасть змогу його читачам краще зрозуміти сенс і зміст Закону, ефективніше застосовувати на практиці його положення.

Видання призначене для широкого кола науковців, юристів-практиків, співробітників правоохоронних і контролюючих органів, студентів, аспірантів і викладачів юридичних вищих навчальних закладів та інших учасників освітньої діяльності. Сподіваємося, що пропонований Коментар допоможе їм у поглибленні знань і навичок у сфері протидії корупції, сприятиме правильному розумінню положень Закону, його роз'ясненню й науковому тлумаченню.

Звичайно, запропонований коментар може використовуватися різними суб'єктами антикорупційної діяльності для розроблення зрозумілих для більшості населення рішень, пропозицій і заходів антикорупційного змісту.